

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЌИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 п. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак)

Бићу глумац! Хајд', хајд' брзо! Дајте ми позорницу!

Та мисао хватала је све дубље корена у мени. Почео сам сáм са собом долазити на чисто, па сам се умирио. Осећао сам, да уметност тражи пуно срце са свима његовим страстима, цео живот са свом срећом његовом. Слутио сам већ, да се све ближе примиче час, кад ћу поћи на делање, час, кога ни сва вечност не може више вратити; слутио сам, да ћу раскинути једно срце, које ме тако љуби; али мени се већ било уселило у главу, да немам матере, него да сам — вилино чедо!

Приберем сву снагу, прикупим све своје добре и зле осећаје, па станем одважно пред своју матер.

„Већ је три дана, сине, како те нисам видела.“

„Христос се припремао више недеља, док се латио свога новог позива,“ — рекох јој.

„Не спомињи ми имена божијега тако безбожним начином. Ти ниси богобојазљив, сине! Колико ли си ми јада нанео!“

Пољубио сам је у руку.

„Та ниси ти ипак тако рђав. Па шта си радио за то време? Учио си, је ли? Та скоро ћеш и довршити своју науку. Онда ћемо поћи на село. Ти ћеш бити ваљан свећеник. Потражићу ти добру милу женицу. Али ћемо ти узети какву сељанку, јер, видиш, и мене је твој отац узео са села.“

Нисам био кадар ни речце да прозборим.

„Што си тако тужан? Ваљда не можеш ништа да заслужиш? Доста зло, синко. Ја више нисам кадра много да привредим, јер сам сваки дан слабија. Али ћемо ипак моћи живити. Онај, што храни птице у ваздуху и што одева љиљан у пољу — он ће се сетити и побринуту и за нас.“

„Мати, ја одлазим — сутра!“

„Камо, сине? Ваљда си добио какво звање? Ах, како је то добро, како је то лепо! Ти ћеш себи заслужити новаца, а и ја ћу моје додати, па ћемо тако лепо живити.“

„Хоћу да будем глумац, мати!“ — викнем прибрав сву своју снагу.

„Глумац? Комедијаш! Избићу ти очи, ишчупаћу ти језик из грла — удавићу те! Зар сам те за то одгајила и васпитала као господина, да будеш пробисвет, скитница, занесена луда, богом проклети лакрдијаш? — Отац ти је био племић с материне стране, ја сам свећеничка кћи, а ти — комедијаш, комедијаш! Ох, боже! Немој ме доводити у искушење. Ја ћу да те прокунем!“

„За годину дана бићу славан човек, па ћу онда с тобом заједно делити своју славу и своје благо.“

„Јеси ли изгубио памет? Јеси ли полудио мајци? — Да красне ми славе! Мазати се бојама као машкара, кривити се, пренемагати се, скакати и превртати — па да ти се смеје раскалшна светина. Да красна ли блага! Скитати се гладан и поцепан, као и онај, који је спао с вешала. Комедијаш, комедијаш! — О, што сам то морала да доживим! Што те нисам удавила још док си био у повоју!“

„Мати, мила мати!“ — повичем горко а за неколико тренутака осећах према њој неку мржњу и одвратност.

Тад је савлада жалост и туга — прискочи к мени, загрли ме, пољуби ме и обли ме сузама.

„О моје добро, моје лепо дете! Голубе мој! Ти си добар, ти си красан! Шта те тако боли, где осећаш бол? Не пуштам те из свога загрљаја. Ти си добар син, па не ћеш оставити своје матере. Је ли да ти волиш своју матер?“

„Ах, волим те, слатка мамице,“ — рекох јој, судећи по њеном грљењу да је мало попустила. — „Ја ћу сваког другог месеца долазити к теби, па ћу те онда повести собом, те се не ћемо никад више растављати. Али бих те молио само за једно,“ — наставим, охрабривши се мало — „а то је, да ми даш две стотине форината од оних пет стотина, што си пре кратког времена наследила од твога брата. Тиме би лакше и успешније могао приступити своме новом позиву. Вратићу ти их после три месеца, па ма их морао испросити. Је ли, мила мати, да ми не ћеш одбити молбу?“

Докле год нисам изговорио, није ми мати знала о чему говорим — она је само пратила очима покрете мојих усана. Но сад се на један пут трже и прискочи орману.

„Лопови! Лопови!“ — повиче она, премећући по орману; — „али не, не, није ништа украдено; све је ту. Не дам ти ни паре, па сад ми се вуци испред очију!“

„Дај ми само сто форината!“

„Одлази, кажем ти.“

„Дај ми десет!“

„Не дам ти, па да сад одмах умреш од глади, не дам ти.“

„Па дај ми, мати, барем једну форинту“, — рекох јој, по свој прилици с осмехом, али ипак с тешком тугом у срцу.

„Ја немам више детета, немам више сина!“

„Па онда ме бар благослови.“

„Проклет био!“ — повиче она, подиже руку на мене, па стаде као да се скаменила.

Посрћући изиђем на поље.

Нисам дуго морао спремати своје ствари. Неколико књига, неколико рукописа, нешто хабавих хаљина, — то ми је била цела имаовина. Кад сам био готов, осврнуо сам се још једном, да

нисам што заборавио. И, гле, тамо у куту стојао ми је још штап, и узев га дрхтавом руком, уздахнем дубоко: „Биће ми добар за прошњу!“

Другови моји смејаше ми се и рекоше ми заједљиво, да хоћу да држим пробе из какве нове улоге.

Ни мало ми није било жао кад сам изишао из собе и прошао кроз капију; осећао сам се шта више као оно роб, кад му се после дугог затвора отворе тамничка врата. Али кад ми је ваљало на ћошку савити у другу улицу, нисам могао да се уздржим, а да се не окренем колегији, школскоме здању, и да не кликнем: „Дакле вас нећу више слушати, вас, велики мужеви, који дајете себи толико важности предавајући оно, што ни сами не разумете. Сад бар неће више нико пазити на моје владање. О мудри, врли мужеви! О луди, безбожни Давиде!“

Застао сам на крају вароши, али ме ту обузеше са свим друкчији осећаји.

Моја мила постојбина! Мило место, где сам се родио! Какве успомене, какви ли осећаји ројеше ми се у души! Та некад сам баш са овога дрвета, под којим сада стојим, скинуо птичије гњездо. По овој долини сам трчао за лептирима, а на оном поточићу правио сам насип, па воденицу! А гле, тамо у вароши, где је онај тороњ, што је лимом покривен, и што га сад позлађују последњи зраци сунца на западу, — тамо се савија у сокачић, где станује моја мати. Шта ли сада ради дома? Сиротица, ваљда плаче, а нема никога, који би јој обрисао сузе. Она чека свога сина. Колико ли људи пролазе поред њених прозора, али међу њима нема њеног Давида! Доиста си неваљао син. Можда у овом тренутку уздише: Никад више нећу видети свога сина! Сиротица! Можда ће плакати целу ноћ, па ће тек у зору заспати.

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Овогодишња скупштина „друштва за српско народно позориште“ била је 31. августа. Скупштину је отворио начеоник друштвени др. Михаило Полит-Десанчић и поднео је овај извештај:

Славна скупштино! Према притиштеним околностима, у којима живимо, не би било чудо, кад би од дана на дан саучешће за српско народно

позориште малаксавало. Погледом на те околности, и што су последње рђаве године материјално стање нашег народа сасвим погоршале — срп. нар. позориште, неимајући оне потпоре, коју би требало за свој опстанак, морало се налазити у перманентној кризи, и као што сваке године и сваке скупштине, тако и ове скупштине мора доћи на тапет очајно питање: може ли

наше народно позориште и на даље опстајати?

Познато вам је средство, што је управни одбор још пре три године скуштини предложио, како да се српском народном позоришту помогне. То је средство било разрез на српске црквене општине. Но ово средство није се могло извести, јер је угарско министарство просвете давање таквих прилога забранило.

У лањској скуштини, као што вам је познато, мислило се опстанак срп. нар. позоришта тиме осигурати, што би се буџет смањило, те се у том смањивању до крајње границе ишло и буџет на 18.120 фор., а са платом управитеља, који би се поставити имао са 1.200 фор., читав буџет дакле на 19.320 фор. смањило.

Но са овим смањеним буџетом, као што се показало, није се могло излазити, и тај је буџет прекорачен, уз своту од 1.200 фор. за управитеља, који се није могао наћи — са 3.563 ф. 65 н.

Да би се могло просудити, како да се опстанку срп. нар. позоришта помогне, нужно је знати стање фонда позоришног.

Из мог лањског извештаја могли сте разабрати, да је фонд позоришни до 1. јула 1876. износио 31.715 ф. 55 н. Стање пак од 1. јула 1876. до 1. јула 1878. ово је:

I.	
У обвезницама	19.427 ф. 70 н.
Од ове суме уплаћено је 130 ф.	
остаје	19.297 „ 70 „
II.	
По гласу књига остаје 1. јула 1878. камате	2.286 „ 32 „
III.	
По гласу рачуна био је касарест 1. јула 1876.	22 „ 79 „
Уплаћено од капитала	130 „ — „
Уплаћене камате	2.000 „ 52 „
Нови прилози у готовом	1.513 „ 68 „
Прилози за ручну касу	3.112 „ 1 „
Дуга направљено	930 „ — „
Свега дакле	7.709 ф. — н.
За исто време издат:	
У име субвенције	3.864 ф. 14 н.
За ручну касу	2.398 „ 58 „
Дуг отплаћен	1.321 „ 10 „
Касарест	125 „ 18 „
Свега дакле опет	7.709 ф. — н.

Стање фонда је дакле:

1. У обвезницама	19.297 ф. 70 н.
2. У каматама	2.286 „ 52 „
3. Каса-рест	125 „ 18 „

Кад се овом дода још

вредност дворане позоришне са	15.000 „ — „
-------------------------------	--------------

То износи укупни фонд 36.709 ф. 40 н.

К овој своти додаје се још:

Дуг деоничарски	223 ф. — н.
„ Јована Поповића	240 „ — „
„ Алекс. Радовановића	55 „ — „

Те тако износи укупни фонд 37.227 ф. 40 н.

Од ове своте има се одбити дуг

„Матици српској“ у капиталу	3.634 ф. 66 н.
Интерес до 31. дек. 1878.	917 „ 21 „
Дуг Ђорђу Шевићу по меници	1.000 „ — „
Српској задрузи	340 „ — „

Свега дуга дакле 5.891 ф. 87 н.

Кад се ово одбије од горње своте, то остаје фонд позоришни 31.335 ф. 53 н.

И по што је фонд г. 1876. износио 31.215 ф. 55 н., а са 1. јулом 1878. износи 31.335 ф. 53 н., то се показује мањак од 380 фор. 2 н. Но од овог има се ипак одбити од закладе Хр. Шифмана на своту од 2.500 ф. интерес годишњи са 200 фор., што за време од 1. јануара до 1. јула 1878. износи 100 ф., које кад се одбије остаје само мањак од 280 ф. са чим је фонд за ове две године окрњен.

Позоришна дружина не може се казати да је мање заслуживала него до сад. На против показало се, да је дружина за ове две последње године много више заслужила него до сад. По рачунима дружине од 1. јула 1876. до 1. јула 1877. износила је заслуга позоришне дружине 19.322 ф. 70 н. Помоћ је дата из главне благајне 2.260 ф. 41 н. и по томе је износио читав трошак за ту годину 25.644 ф. 41 н. По прорачуну било је одобрено 24.000 ф. дакле је прорачун са 1.644 ф. 41 н. прекорачен био. По рачунима дружине од 1. јула 1877. до 1. јула 1878. износила је заслуга дружине 19.919 ф. 5 н., а помоћ из главне благајне 1250 ф. 48 н. Цео приход 21.685 ф. 17 н., а расход 21.683 ф. 65 н. Прорачун је одобрен био са 18.120 ф. дакле је прорачун са 3.563 ф. 65 н. прекорачен, као што сам већ споменуо.

(Наставиће се.)

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

4. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ. 2.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 31. ДЕЦЕМБРА 1878.

По други пут:

ЕЈ, ЉУДИ, ШТО СЕ НЕ ЖЕНИТЕ!

Шаљива игра у 4 чина, од Јулија Розена, за српску позорницу прерадио А. Јовановић Муша.

О С О Б Е:

Сима Јагодић, богаташ	Рајковић.
Мара, жена му	Д. Ружићка.
Савка } кћери им	Л. Хаџићева.
Јованка }	М. Рајковићка.
Мутибарићка, удовица	Ј. Поповићева.
Даринка, кћи јој	Љ. Зорићева.
Коста Звекић, трговац	Марковић.
Милева, жена му	С. Максимовићка.
Пера Луткић	Добриновић.
Никола Славнић, економ	Лукић.
Гавра Максић, чиновник	Ружић.
Др. Петковић, лекар	Зорић.
Сока, куварица код Јагодића	Б. Хаџићева.
Јован, слуга код Петковића	Ћирић.
Ката, собарица код Звекића	* * *

Збива се у лето на селу близу веће вароши у најновије доба.

У понедеоник 1. јануара: „Милош Обилић“. Трагедија у 5 чина, од дра Ј. Суботића.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Отвара се претплата на тридесет и шест позоришних представа. Претплату купи агенат позоришни Светозар Крестић, и г. К. Јовановић и Ђ. М. Поповић, који су из љубави према народном позоришту примили се скупљања претплате.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.